

Mitä etsit Lilja? -lyhytfiktion muodosta ja syntyprosessista

Tampereen ammattikorkeakoulu
Viestinnän koulutusohjelman tutkintotyö
Leikkauksen suuntautumisvaihtoehto
Kevät 2005
Heidi Pekkarinen

OPINNÄYTETIIVISTELMÄ

Osasto Taide ja viestintä	Erikoistumisala Leikkaus ja kuvankäsittely
Tekijä Heidi Pekkarinen	
Työn nimi Mitä etsit Lilja? -lyhytfiktio muodosta ja syntyprosessista	
Lopputyön laji Mediateko	
Työn valmistumisaika Kevät 2005	Sivumäärä 32
<p>Tiivistelmä</p> <p>Pohdin tutkintotyössäni lyhytelokuvan muotoa. Tutkintotyö käsittelee Mitä etsit Lilja -lyhytelokuvan synty ja tekoprosessia. Kerron lyhytelokuvan kehittymisestä käsikirjoituksesta valmiiksi työksi käsikirjoittajan ja ohjaajan näkökulmasta. Kerron myös tekniikasta ja koulun työmenetelmistä. Analysoin alkuperäisen idean kehittymistä elokuvakäsikirjoitukseksi. Vertailen alkuperäistä ideaani lopulliseen käsikirjoitusversioon ja valmiiseen lyhytelokuvaan analysoiden niitä kaikkia.</p>	
Aineisto lehti- ja nettartikkeleita, kirjallisuutta, omat käsikirjoitusversiot, Mitä etsit Lilja -lyhytelokuva DVD:llä	
Asiasanat fiktio, lyhytelokuva	
Säilytyspaikka TAMK / Finlayson	
Muita tietoja	

THESIS

SUMMARY

Department Art and Media	Area of specialisation editing
Author Heidi Pekkarinen	
Title The Workflow of a short film -Mitä etsit Lilja?	
Sort of Final Thesis (Written / Project / Portfolio) Project	
Date Spring 2005	Number of pages 32
<p>Summary:</p> <p>I n my thesis I study the form of a short film -<i>Mitä etsit Lilja?</i> I am going trough what it is to be a director of a shortfilm and working with a screenplay from the beginning of an idea. I also report on the technigues and work methods. I analyse the transformation process of the original idea into a screenplay. I compare my first idea to the final screenplay and shortfilm.</p>	
Material (e.g. audio / video tape, photographs, slides, paintings, statues...) Internet and periodical articles, literature, two version of a screenplay, shortfilm on a DVD	
Key words Fiction, short movie	
Filing TAMK / Finlayson	
Other information	

Sisällys

1. Johdanto

2. Mitä on lyhytfiktio?

2.2 Kerronnallisuudesta

2.3 Elokuvakoulussa on hyvä kokeilla

2.4 Lyhytelokuvien levityskanavat laajemmiksi?

2.5 Lyhytelokuvissa näkyvät monet vaikutteet

3. Mitä etsit Lilja -lyhytfiktion syntyprosessinkuvausta

3.1 Lyhytelokuvan tavoitteet ja tyylilaji

3.2 Ohjaus

3.3 Yhteistyö näyttelijöiden kanssa

3.4 Kuvaukset

3.5 Jälkituotanto ja Leikkaus

3.6 Leikkaajan ja ohjaajan yhteistyö

3.7 Äänet ja musiikki

4. Alkuperäinen käsikirjoitusversio verrattuna lopulliseen versioon, analysointia

4.1 Asiaa lyhytfiktion henkilöistä

4.2 Huomioita käsikirjoituksen kehittymisestä

5. Yhteenveto

Liitteet

Elokuvan synopsis

Alkuperäinen idea Liljan tarinasta

Lopullinen käsikirjoitusversio

1. Johdanto

Pohdin tutkintotyössäni Mitä on lyhytelokuva? Käsittelen lyhytelokuvan muotoon liittyviä seikkoja. Kuvailen ja analysoin lyhytelokuvan työprosessia ohjaamani ja käsikirjoittamani lyhytelokuvan *Mitä etsit Lilja* kautta. Kerron tekniikasta ja työmenetelmistä lyhytelokuvaani liittyen. Analysoin myös alkuperäisen idean kehittymistä lyhytelokuvakäsikirjoitukseksi.

Leikkaajan ja ohjaajan yhteistyötä käsittelen jälkituotantoprosessin kautta. Käyn läpi työprosessia itse leikkauksen linjalla opiskelleen näkökulmasta.

Lyhytelokuvan *Mitä etsit Lilja?* käsikirjoituksen alkuperäinen idea muotoutui fiktion käsikirjoituskurssilla. Lyhytelokuvaa tehdessä tarjoutui tilaisuus oppia myös näyttelijän ohjaamista. Tässä lopputyössä kuvailen lyhytelokuvan tekoprosessista ja sen mukanaan tuomia haasteita käsikirjoituksesta lähtien. Vertailen alkuperäistä ideaani lopulliseen käsikirjoitusversioon sekä valmiiseen lyhytelokuvaan analysoiden niitä kaikkia.

2. Mitä on lyhytfiktio?

”Kotimaisen lyhytelokuvan historia voidaan laskea siitä, kun ensimmäinen suomessa kuvattu lyhytelokuva esitettiin Helsingissä joulukuussa 1904” (Samola 2004, 2).

Ensimmäiset elokuvat olivat kaikki lyhyitä. Esimerkiksi Lumiere-veljesten ensimmäiset elokuvat *Työläiset poistuvat tehtaasta* ja *Juna saapuu asemalle* kestivät alle minuutin. Nämä eivät olleet elokuvallisia teoksia vaan pikemminkin dokumentaarisia otoksia. Tapahtumia tallennettiin filmille sellaisenaan. Kirjassaan Elokuvan historia **Peter von Bagh** vertaa *Lumieren* veljesten ensimmäisiä teoksia impressionistiseen maalaustaiteeseen.

Lumieren yksinkertaiset kuvat on rajattu ja luonnosteltu lujalla, usein mestarillisella tavalla. Niiden harras keskittyminen arkisiin aiheisiin ja eleisiin, jotka säännöllisesti talletettiin ulkona päivänvalossa, lähensi Lumieren teoksia samanaikaisiin impressionistisiin maalauksiin. (Von Bagh 2001, 24.)

Aikakausi vaikuttaa aina sitä ilmentävään taiteeseen. Lyhytfiktio on yksi taiteen laji, jota elokuvakouluissa tehdään nykyisin paljon opiskelutyönä. Tarkoiton tällä lyhytfiktion käsitteellä *näytelmällisiä lyhytelokuvia*. Sen vaativan muodon takia fiktion tekeminen käsikirjoituksesta valmiiksi työksi on, hyvin opettavaista ja mielenkiintoista.

15 minuuttinen elokuva on paljon armottomampien lakien alla kuin pitkä elokuva. Mitä lyhyempi elokuva sitä täydellisemmin jokaisen osatekijän on toimittava, jotta kokonaisuus nousisi siivilleen. (Cantell 2004,10).

Lyhytelokuvan olemus voi nykyään olla hyvin monimuotoinen ja persoonallinen. Monentyylisiä fiktiivisiä lyhytelokuvia tehdään ja kokeillaan niin elokuvakouluissa kuin sen ulkopuolellakin. Töissä hyödynnetään aineksia laidasta laitaan ja käytetään erilaisia tyyliuuntia sekä efektit ja värikäsittelyn mahdollistavaa digitaalitekniikkaa. Lyhytelokuvat voivat sisältää esimerkiksi sketsejä, poetiikkaa tai mediataidetta sekä historiaa esim. mykkälyhytelokuvan muodossa.

2.2 Kerronnallisuudesta

Lyhytelokuvakin voi olla liian pitkä, käsikirjoittaja ja ohjaaja Kaisa Rastimo sanoo.

Suomessa ovat ongelmana tv-yhtiöt, joille alle 20 minuuttiset leffat eivät kelpaa. Tämän vuoksi ei ole rahaa tuottaa kunnollisia todella lyhyitä leffoja. (...)

Lyhytelokuvia voi tehdä paremmin pienille kohderyhmille. Jos elokuva maksaa miljoonia, sille odotetaan suurta yleisöä. (Jokinen 2005.)

On totta, että tv-yhtiöt eivät kelpuuta lyhytfiktioita kovin useasti ohjelmistoonsa. Toisaalta on hyvä, että Suomessa on niin vireä elokuvafestivaalikulttuuri ja että alan koulutusta on nuorille tarjolla aika paljon. Koulutus on meillä myös hyvin tasokasta ja laitteet sekä tilat, että opetus ovat hyviä tehdä monenlaista. Lyhytelokuvia tehdään eniten kouluissa, koska niiden tekeminen on hyvin opettavaista juuri lyhyen muodon takia.

Kun parin viikon tauon jälkeen katson valmista työtäni, ajattelen usein, että tuostakin olisin voinut lyhentää. On eripituisia ideoita. Sormituntumalta tietää, kuinka kauan jokin elokuva kestää. (Emt.)

Rastimon mielestä on paljon hyviä 35- minuuttisia elokuvia, mutta tunnin mittaista hän ei enää pidä lyhytelokuvana. Pituus ei tee elokuvasta hyvää. Mieleenpainuvimmat työt ovat lyhyitä. Festareillakin näkee paljon alle 20 min. pituisia lyhäreitä. Monessa lyhytelokuvassa on silti liikaa ”löysää”. Monesti kerronta saadaan toimimaan paremmin ottamalla leikkauspöydällä vähän reilummin pois. Opiskelijatöissä on usein virheenä se, että rakastutaan liikaa johonkin kuvaan, jota on ehkä kuvauksissa tehty tuntikaupalla, mutta joka ei tarinan kannalta ole oleellinen. Siksi on aina parempi jos leikkaaja ei osallistu kuvauksiin vaan katsoo materiaalia ”uusilla silmillä”.

Koulussa oppii näkemään uudella tavalla kerronnallisia asioita. Eri opettajien ohjauksessa tulee monenlaisia näkökulmia. Oma näkökulma on laajentunut erilaisten käsikirjoitus- ja tekniikkakurssien myötä. Myös se, että on käynyt monilla festareilla ja nähnyt paljon toisten opiskelijoiden lyhytelokuvia on ollut avartavaa. Koulun jälkeen elokuvia tulee katsottua analyttisemmin, mikä lienee normaalia kaikille TTVO:lla tai muussa elokuvakoulussa opiskelleille.

2.3 Elokuvakoulussa on hyvä kokeilla

Nimenomaan lyhytfilmeillä on erityisen tärkeä rooli elokuva-alalla juuri siksi, että niiden puitteissa tekijät pystyvät olemaan vapaampia ja ottamaan käsittelyyn epäsovinnaisempia teemoja. Tämä vie koko taiteenalan eteenpäin (Eskelinen 2004.)

On totta, että lyhytelokuvaa pidetään uutta luovana voimana elokuvan tekemisessä. Opiskeluaikana huomasin, että kun lyhytelokuvia lähdetään toteuttamaan, ei välttämättä opiskella ensin kaikkia draaman perusasioita juurta jaksan.

Filmissä ei ole olennaista sen muoto vaan sisältö. Eihän voi lukea novelleja jos koko ajan mieltii, mikä on novelli. Ihan kuin mieltisi kävellessä koko ajan, että mikä on huopatossu. (Jokinen 2005.)

Ainakin TTVO:lla meneteltiin niin, että opiskelijat saivat lähteä ”etsimään” raikkaita ja uusia ilmaisumuotoja tekemiseensä filmiharjoitusten myötä. Tämä oli mielenkiintoista vaikka opiskelijoiden kesken muodostui nopeasti kahtiajako niihin, jotka jo olivat tehneet videoita ja osasivat, sekä niihin, jotka eivät olleet tehneet paljon mitään ennen tuloaan TTVO:lle.

Tässä työssä käsittelemäni *Mitä etsit Lilja?* -Lyhytfiktion ohjanneena sanoisin, että koulussa opitaan tekemään erilaisia ja hyvin monentyypisiä lyhytelokuvia. Jokainen haluaisi heti alussa päästä innokkaasti toteuttamaan omaa ideaansa. Toisen jutuista ei olla niinkään innostuneita. Elokvanteon hierarkisuus tulee monelle yllätyksenä. Ei tehdäkään niin kuin kaikki haluaisivat vaan mennään ohjaajan ehdoilla. Myös se, että tuotettavat produktiot ”määrätään” opiskelijoille eli täyttä luovuutta ja vapautta ei aina välttämättä sallita, saattaa tulla yllätyksenä. Tekeminen on kuitenkin kallista ja koulun budjetit rajallisia. Jotkut opiskelijat ovat laittaneet fiktioihin myös omaa rahaa tai hankkineet rahoitusta ulkopuolelta, mikä kertoo todellisesta rakkaudesta elokuvaan. Ohjaajan tulee säilyttää oma kokonaiskuvansa päässä selkeänä koko tuotantoprosessin ajan. Pinnan kiristyminen ei myöskään ole hyväksi ryhmähengelle eikä näyttelijöiden ohjaamiselle. Kireä ohjaaja voi enemmänkin pilata kuin saada aikaiseksi hyvää jälkeä. Kaikenkaikkiaan onnistuneen ryhmätyön merkitystä opitaan korostamaan opiskeluaikana.

Nykytekniikalla jokainen voi kuvata ja leikata omia videoita kotona. Kuitenkin käsikirjoitus on se työkalu, jonka mahdollisimman pitkälle työstäminen on kaikista halvinta elokuvan tekemistä. Käsikirjoituksen hallitseminen on todella hyödyllinen osa-alue. Kun hallitsee käsikirjoituksen niin ymmärtää kokonaisvaltaisemmin tekoprosessia ja on mahdollista tehdä omia käsikirjoituksia jatkossakin. On mielestäni hyvä, että käsikirjoituskursseja tarjotaan TTVO:lla kaikkien linjojen opiskelijoille. Tekniset

välineet ovat kaikkien saatavilla nykyään, mutta käsikirjoituksen ja ideamaailman hallitseminen on vaikeampaa.

Toisaalta on tärkeää oppia teknisten välineiden hallinta työelämää varten. Oppilaitokset eivät kouluta pelkästään taiteilijoita vaan elokuvan tekeminen on kovaa työtä.

Esimerkiksi leikkauksen osa-alueella digitaalisten työasemien hallitseminen on tärkeää.

2.3 Lyhytelokuvien levityskanavat laajemmiksi?

Ainoat tarjolla olevat esityspaikat ovat elokuvafestivaalit ja televisio, joka tosin sekin rajoitetusti. Televisiokanavista vain Yle hankkii ohjelmistonsa lyhytelokuvia (Haapasalo 2004, 25).

Taideteollisen korkeakoulun käynyt ohjaaja Alli Haapasalo pitää lyhytelokuvaa elokuvan tällä hetkellä aliarvostetuimpana muotona. Lyhytelokuvien esityskanavat ovat minimaaliset suuren yleisön kannalta ajatellen. Lyhytelokuvilla on kuitenkin tällä hetkellä olemassa voimakas *underground*- kulttuuri, jonka ympärillä pyörii paljon festareita ja oheistapahtumia. Varsinaisia esityskanavia elokuvateattereissa ja televisiossa sen sijaan on vähemmän. Tampereella ainakin elokuvateatteri Niagara esittää opiskelijoiden tekemiä lyhytelokuvia elokuvanäytösten alkukuvina.

Vaikka elokuvantekemisellä ei Suomessa ole kamalan pitkiä perinteitä niin tällä hetkellä ala on virkistymässä. Sitä vie eteenpäin myös tietoliikenteen kehittyminen ja teknologiayhteiskunnan mukanaan tuomat uudet mahdollisuudet. Elokuvien jakelukanavat monipuolistuvat. Television ja Internetin yhdistyminen lienee vain ajan kysymys. Tiedonsiirto verkon välityksellä koskettaa jonkin verran myös AV- alan tulevaisuudennäkymiä.

Joitakin kouluissa tuotettuja lyhytelokuvia esitetään ainakin YLE:n sarjassa- Uusi Kino myöhäiseen katseluaikaan. Joskus oppilaiden suurella vaivalla ja sydämellä tehdyt lyhytelokuvat päätyvät vain koulun kirjaston hyllyyn. Toisaalta Suomessa ja ulkomailla on kuitenkin lukuisia festareita, joilla koulussa ja omakustanteena tehtyjä lyhytelokuvia on mahdollista esittää.

Tampereella lyhytelokuvajuhlien aikaan on erikseen myös *Roskaelokuvafestivaalit*, joilla esitetään omakustanteista *Splatteria* harrastajille. Tasokkaimmat fiktiot tulevat ehdottomasti mediakouluissa jo opiskelleilta.

2.4 Lyhytelokuvissa näkyvät monet vaikutteet

Haikuja ja tankoja voi lukea kuin kuin yksittäisten elokuvakohtausten tai kokonaisen lyhytelokuvan käsikirjoitusta (Cantell, 2004).

Lyhytelokuva voi olla kuin haiku tai tanka. Sen ei tarvitse noudattaa perinteistä draaman kaarta alusta loppuun asti. Cantell kuvaakin lyhytelokuvia elokuvataiteen runoudeksi. Fiktiiviset lyhytelokuvat mielletään tavallisen kansan keskuudessa enemmän taide-elokuviksi kuin pitkät elokuvat, joista suurin osa on tehty massalevitykseen ja ajatellen etupäässä tuottavuutta.

On tärkeää tietää siitä aiheesta, josta lähtee kirjoittamaan ja tekemään elokuvaa, koska aihe maailmaan perehtyminen ja käsikirjoituksessa käytetyt ”mausteet” näkyvät kaikesta. Fiktiivistä lyhytelokuvaa tehtäessä voi tehdä valintoja rankemmalla kädellä kuin pitkässä elokuvassa. Lyhytelokuvassa on usein pitkälle viety tyyliisuutta ja laji. Erilaisilla elementeillä pystytään herkuttelemaan symbolisesti ja visuaalisesti tiiviimmässä muodossa. Tavallisen katsojan voikin joskus olla vaikea ”lukea” lyhytelokuvaa.

Kulttuurisidonnaisuus vaikuttaa paljon nimenomaan lyhytelokuvan ilmaisuun. Näyttelijän perusoleminen on kulttuurisidonnainen asia. Meillä suositaan naturalismia kun taas esim. itämaisessä kulttuurissa on paljon enemmän symboliikkaa ja seremonioita arkielämässäänkin mukana. Liljan tarinan päähenkilö on hyvin skandinaavisuomalainen nainen. Meidän kulttuurimme on melko työkeskeinen. Meillä nainen on vahvasti uranainen ja häneen kohdistuu monenlaisia ristipaineita. Yhteiskunnassamme naisella on monta roolia yhtäaikaan.

3. Mitä etsit Lilja? -Lyhytelokuvan syntyprosessinkuvausta

Käsikirjoittaessani *Mitä etsit Lilja?* -lyhytelokuvan tarinaa lähtökohdat muodostuivat lähiympäristöstä löytämistäni asioista ja osittain omista kokemuksistani. Aika nopeasti hahmottuivat henkilöahmot sekä juonelliset pääpiirteet, joiden ympärille muodostui kaikki muu. Lopullisessa elokuvassa osuus ideoinnista on syntynyt yhteistyössä käsikirjoituksen opettajan Arto Koskisen kanssa ja muutamia ideoita yhteistyössä kuvaajan ja leikkaajan kanssa. Jokaisen osa-alueen taiteellisesti vastaavan kanssa tuli keskusteltua ideoista ja kokonaisilmeestä. On hyvä jos käsikirjoittaja-ohjaaja pystyy antamaan tilaa myös muiden ideoille. Näin elokuvasta

tulee *polyfonisempi*. Tässä piilee kuitenkin myös uhkia ja raja on veteen piirretty viiva. Parempi on, jos ohjaaja osaa pitää langat käsissään. Hän on kuitenkin vastuussa lopputuloksesta.

Neljä liuskaa pitkän tarinan kuvittaminen neljän minuutin pituiseksi lyhytelokuvaksi oli pitkä ja värikäs prosessi. En myöskään osannut kuvitella miten paljon työtä tällaisen lyhyen elokuvan tekeminen vaatii. Lopputulos on enemmän monitulkintainen taideteos tai tunnelmakuva kuin draamankaarellinen tarina. Uskalsin luottaa päähenkilöni ja rakentaa lyhytelokuvan tämän yhden hahmon varaan. Mielestäni työryhmän kanssa onnistuttiin vangitsemaan sellainen tunnelma, mitä käsikirjoituksessa haettiin.

Lyhytelokuvan tekeminen ohjaaja- käsikirjoittajan näkökulmasta katsottuna on monella tapaa haasteellista. Haastavimpia osa-alueita lienee kuvausryhmän ohjaaminen. Kuinka olla tarpeeksi diplomaattinen, mutta kuitenkin jämäkkä eikä liian autoritäärinen, kun kysymyksessä on opiskelijoiden yhteistyö? Myös se mitä ryhmän jäsenet eri rooleissa odottavat toisiltaan, on jokaisen opiskelijan oma käsitys asiasta. Kukaan ei opiskeluvaiheessa vielä tiedä aivan varmasti, miten pitäisi toimia ja mitä kenenkin tehtäviin kuuluu. Tämä saattaa aiheuttaa konflikteja työryhmässä.

Ohjaajan osaksi koituu perusteluiden esittäminen kaikille tahoille. ”Miksi tehdään juuri näin?” on yleisin kysymys niin näyttelijöiden kuin kuvausryhmän taholta esitettyinä. Varsinkin siinä vaiheessa kun kootaan kuvausryhmää pitää osata ”myydä” juttunsa heille, saada työntekijät vakuuttuneeksi siitä, että kysymyksessä on todella mielenkiintoinen juttu, jota kannattaa lähteä toteuttamaan. Amatööriohjaajalla kun ei vielä ole mainetta eikä nimeä, joihin nojata. Koulumaailmassa ohjaajan osa on vaikea, sillä hän on se henkilö, joka lyö aina viimeisen niitin joka paikkaan.

3.1 Lyhytelokuvan tavoitteet ja tyyli

Tavoitteena oli luoda episodimainen elokuva, jossa on monitulkintainen tarina. (Liite 1. Synopsis) Elokuvan sisältö jättää varaa mielikuvitukselle. Nimi *Mitä etsit Lilja?* oli leikkaaja Veli-Matti Rintalan idea, joka jätettiin varsinaiseksi nimeksi. Työnimiä

oli montakin, joista yksikään ei tuntunut yhtä sopivalta. Tämä nimi keksittiin kun juttu alkoi muuten olla valmis ja nähtiin kokonaisuus.

Lyhytelokuvan ennakkosuunnitteluvaihe on todella tärkeä onnistuneen lopputuloksen kannalta. Kuvaajan työnä on kuvakäsikirjoituksen tekeminen ja visualisointi. Tämä vaatii todella tiivistä ja hyvää yhteistyötä. Jos motivaatio elokuvan tekemiseen on kaikilla hyvä, se näkyy myös lopputuloksessa. Ohjaajan työnä ryhmän motivoiminen on tärkeä asia ja vastuu valmiista työstä suuri. Kysymyksessähän on julkinen työ, jota muut arvostelevat. Leikkausvaiheessa työtä pystyttiin muokkaamaan paljonkin. Ohjaajan täytyy tietää, miten palaset pitää yhdistellä. Leikkaajan kohdalta on tärkeää välineen hyvä hallinta ja tekninen osaaminen sekä rautainen motivaatio.

Elokuvan sävy maailmasta tehtiin sinisävyinen ja kontrastikas. Saatiin aikaan juuri sellainen David Lynch -tyylinen tunnelma, jota tavoiteltiin. Tällä on tärkeä osuus lopputuloksen onnistumiselle. Filmillä sävyt toistuvat hyvin ja sekä tummassa, että vaaleassa ääripäässä oli joustonvaraa tehdä väreille käsittelyä. Myös värin kääntömahdollisuus oli upea työkalu, jota pystyttiin Generator Postilla käyttämään kun valaisu oli tehty oikein. Eli kääntämään tietyt räikeän vihertävät värisävyt syviksi murretuiksi ja sinertäviksi. Valaisu on erittäin hyvin onnistunut, sillä kuvauksissa käytetyt suuret tilat olivat jo kokonsa puolesta valaisuksellisesti erittäin haastavia kuten lentokenttä, rautatieasema ja juna.

3.2 Ohjaus ja yhteistyö näyttelijöiden kanssa

Ohjaajan työ lyhytelokuvassa on ottaa kaikki työhön liittyvät osa-alueet huomioon. Ohjaaja keskustelee jokaisen osa-alueen taiteellisesti vastaavan kanssa siitä, millaista vaikutelmaa työhön olisi tarkoitus tehdä. Jokainen osa-alue vaikuttaa toisiinsa ja niiden sopiminen yhteen ja onnistuminen on hyvin pienistä seikoista kiinni. Tässä vaiheessa toisen työn kunnioittaminen on muistettava, mutta tärkeämpää on kuitenkin se, että työstä tulee kokonaisuutena onnistunut. Kaiken muun ilmaisun pitää olla alisteista elokuvan idealle. Ryhmän jäsenet eivät voi lähteä sooloilemaan yksin vaan heidän on vedettävä yhtä köyttä. Ohjaajan pitää silti osata antaa toisille tilaa ideoimiseen ja taiteellista vapautta esimerkiksi lavastuksessa. Ohjaajan ei ole tarkoituskaan tietää esimerkiksi kuvauksen tekniikasta kaikkea. Lilja-elokuvan näyttelijät valitsin tyyppin ja persoonallisuuden mukaan. Valitsin sellaisia, joiden

kanssa tulisin toimeen ja joiden persoonat sopivat lyhytelokuvani käsikirjoitukseen. Vaatimuksena oli, että kaikkien näyttelijöiden täytyy olla rooliin sopivia. Tiesin myös, että valinnat vaikuttavat lopputulokseen tosi paljon ja että ohjaaja on yksin vastuussa valinnoista. Lähinnä tästä kokemuksesta oli hyötynä se, että opin millaista on olla ohjaajan roolissa. Toisaalta minulla itselläni ei ollut niin suuria paineita tai odotuksia kuin ryhmällä tuntui olevan. Ryhmä suhtautuu ohjaajaan tosi vaativasti jo koulumaailmassa ja odottaa tältä tietynlaista auktoriteettia

Hyvä ja uskottava näyttelijäntyo on yksi tunnelmaan vaikuttavimmista tekijöistä. Löysin näyttelijä Elina Salovaaraan Tampereen Teatterilta. Käytyämme kuvaajan kanssa koekuvauksia läpi eri harrastelijateattereiden nuorempien näyttelijöiden kanssa. Sopivan ikäistä ja näköistä ihmistä ei vain tuntunut löytyvän kovin helposti. Jouduin tekemään sen päätöksen, että otanko nuoren näyttelijän ja teen päähenkilöstä sulkeutuneemman oloisen vai otanko ilmaisuvoimaisemman tyypin. Elina Salovaaran kohdalla roolivalintani onnistui, sillä hänen näyttelijäntyönsä sopi elokuvailmaisuuksiin hyvin. Hänen ammattitaidostaan oli todella paljon hyötyä jutun ja näyttelijänohjauksen kannalta ja hän osasi tulkita tekstini hyvin.

Missään vaiheessa lopputulosta katsoessa ei tule tunnetta ylinäyttelemisestä, mitä suomalaisissa sarjoissa joskus näkee. Elinan kanssa sovittiin kohtausta kohtaukselta etukäteen miten on tarkoitus näytellä ja käytiin käsikirjoitus läpi. Kuvauksissa liikeradat mentiin läpi kuvaajan kanssa. Elinan roolisuoritus on juuri elokuvaan tyyllisesti sopiva. Muut ovat sivuhenkilöitä. Tässä elokuvassa he eivät ole elokuvan tunnelmaa niin voimakkaasti määrittäviä kun mennään päähenkilön varassa melkein koko juttu lävitse.

Painopiste on päähenkilössä, jonka emootiota ja reaktioita katsoja seuraa. Elina Salovaaran vastaanäyttelijänä toimi Esa Latva- Äijö. Hänetkin löysin Tampereen Teatterilta. Rooliin hän on juuri sopivan ikäinen, näköinen ja kokoinen. Hänestä sain luotua, rennon, renttumaisen tyypin, Liljan salaisen rakastajan. Kuvaustilanteessa oli helpottavaa, kun vastaanäyttelijät tunsivat jo entuudestaan toisensa. Se helpotti tekemistä eikä vaivautunut tunnelmaa päässyt syntymään. Myös sivuroolien esittäjät olivat osuvan oloisia rooleihin. Kaikki tilanteet näyttelijöiden kanssa eivät aina ole mukavia. Heillä on oma ammattilypeytensä, josta he pitävät kiinni. Ammattilaisnäyttelijät ovat tarkkoja oikeuksistaan sopimusten suhteen. Vaikka

kysymyksessä on kouluprojekti on todennäköistä etteivät he tee mitään ilmaiseksi. Kaikki sopimukset tulee siis olla kunnossa ennen kuin lähdetään kuvauksiin. Tästä täytyy lähinnä tuottajan pitää tarkasti huolta, ettei tule sellaista tilannetta, että suurella vaivalla järjestetyt kuvaukset pitää perua siksi, etteivät sopimusasiat ole selkeitä puolin ja toisin.

Näyttelijät ovat usein melko vahvoja persoonia. Työskentelytavat ovat hyvin erilaisia jos kysymyksessä on amatöörinäyttelijä. Ammattilaisnäyttelijä pystyy itse luomaan ja rakentamaan omaa roolihahmoaan sekä luomaan hahmon tunnetiloille motiiveja. Eli miksi roolihahmo ilmaisee asian juuri näin ja mitä hän sillä hetkellä tuntee. Amatöörinäyttelijän saattaa olla vaikeaa mieltää miten erilaista on näytellä teatterin lavalla kuin kameran edessä. Kameran edessä näyttelemine on aivan eri asia. Suuria eleitä ja teatraalisuutta ei tarvita vaan näyttelijän oma ”instrumentti” eli persoonallisuus riittää työkaluksi. Lisäksi tarvitaan heittäytymistä eli eläytymiskykyä roolihahmoon. Huono näyttelijäntyö näkyy tosi helposti lyhyessäkin elokuvassa. En ollut aikaisemmin ohjannut näyttelijöitä kuin yhdessä videossa, jonka olin ohjannut AV-kurssilla ennen tuloani TTVO:lle. Vaikka näyttelijät tiesivät, että olen opiskelija he suhtautuivat kuin oikeaan elokuvaohjaajaan.

3.3 Kuvaukset

Kuvauksiin valmistautuminen on lyhytelokuvaa tehtäessä se kaikista työläin vaihe, niin tässäkin. Minä ohjaajana ja tuottaja Anu Bergelin roikuimme puhelimesta jatkuvasti. Itse olin hoitamassa asioita tuotannon luokassa kovin usein vaikka Bergelinin kanssa teimmekin muuten selkeän työnjaon. Ohjaajan tärkeimmäksi hommaksi tässä vaiheessa koin näyttelijöiden hakemisen.

Koekuvauksia tehtiin yhteistyössä lyhytelokuvan kuvaajan Laura Honkimäen kanssa. Ennakkosuunnitteluvaihe on yksi kuvaajan tärkeimmistä tehtävistä.

Kuvakäsikirjoituksen piirtäminen on todella tärkeää, sillä sen avulla kuvattava työ visualisoidaan ohjaajalle ja työryhmälle. Kuvakäsikirjoitus on pohjapiirustus, jonka varaan suunnitellaan ja harjoitellaan todella monta asiaa. Jos kuvakäsikirjoitus on hyvin toteutettu niin monilta väärinkäsityksiltä vältytään. Yhteistyön sujuminen vaikeutuu, jos ohjaaja ei näe kuvakäsikirjoituksesta tarkkoja kuvarajauksia tai ymmärrä sitä mitä on tarkoitus tehdä. Tässä kohdassa vaikeus oli kuvien tekemisen

seuraaminen kun kuvakäsikirjoitus oli kuvauksiin mentäessä liian hahmotelman omainen. Jokainen kuvaaja työskentelee tietenkin omalla persoonallisella tavallaan ja oman persoonansa kautta. Juuri se tuo oman jännityksensä elokuvantekoon. Kun kamera oli paikoillaan pystyi monitorista katsomalla vielä tekemään jonkun verran hienosäätöä. Tässä työssä käytettiin paljon tiiviitä rajauksia ja lähikuvia, joilla haettiin vähän unimaista ja surrealistista tunnelmaa. Valmiit kuvat näyttivät hyviltä leikattuina ja yhdistettynä musiikkiin. Kuvaaja osasi nähdä visuaalisesti hyvin, miten kannattaa kuvata ja hän oli innostunut työn kuvauksesta. Roolien rajat ryhmässä oli vaikea hahmottaa. Se mikä on ohjaajan ja mikä kuvaajan työtä oli hämärtynyt. Tämä loi jännitteitä, jotka heijastuivat koko työryhmään. Kuvausryhmä toimi siitä huolimatta hienosti koko kuvaukset loppuun asti.

3.4 Jälkituotanto ja leikkaus

Kuvausten jälkeen oli vuorossa filmien kehitys Finnlabilla Helsingissä. Kuvaaja kävi katsomassa miten kuvat olivat onnistuneet. Elokuvan raakamateriaalien värimääritys tapahtui Generator Postilla, jossa näin kuvatus materiaalin. Täällä toimistokohtausten kuvien värit käännettiin sinisävyisiksi ja vihertävät valot poistettiin lentokenttäkuvista. Valaisu oli onnistunut niin hyvin, että tässä kohtaa ei ollut mitään ongelmaa. Puhki palamista tai muita virheitä ei ollut. Kuvista tuli hienoja ja syvän kontrastisia. Myös kuvien rajaukset, joissa olimme kuvanneet kokeellisia ottoja mm. käsivaralta, toimivat yllättävän hyvin eli pieni riski kannatti ottaa. Lähikuvat toimivat, koska näyttelijäntyö oli uskottavaa ja näin juttua kannattelevaa.

Leikkausvaiheessa raakamateriaali on hyvä jättää leikkaajalle, että hän voi rauhassa tutustua siihen ja verrata sitä käsikirjoitukseen. Tämän lyhytelokuvan kohdalla meneteltiin siten, että leikkaaja Veli-Matti Rintala leikkasi raakaversioon, jota hän sitten näytti ohjaajalle. Ohjaajan ja leikkaajan kesken sitten pohdittiin ja mietittiin mitä pitäisi muuttaa. Myös monet opettajat antoivat hyviä vihjeitä siitä mihin asioihin pitäisi kiinnittää huomioita leikkauksessa. Pieniltä tuntuvat asiat olivat yllättävän tärkeitä lopputuloksen kannalta. Näin lyhyessä formaatissa leikkaus on yleensä suunniteltu jo kuvakäsikirjoitusta tehtäessä. Filmiä kun ei ollut tuhlattavaksi kauheasti. Efektejä ei tässä työssä käytetty ollenkaan. Oli parempi luottaa

suomifilmimäiseen jälkeen ja puhtaisiin skarveihin. Leikkauksessa suosittiin suoraa leikkausta kun kuvakerronta oli näin rauhallista.

3.5 Leikkaajan ja ohjaajan yhteistyöstä

Leikkaajan työssä kosrostuu diplomaattisuus vielä enemmän kuin ohjaajan työssä. Ohjaaja ratkaisee viime kädessä mitä tehdään. Leikkaaja on toteuttavammassa roolissa. On helpompaa jos leikkaaja puoltaa tekemäänsä työtä ja on samalla motivoitunut. Olipa leikkaustyön aihe sitten mikä tahansa se on aina tehtävä samanlaisella kunnianhimmolla ja teknisellä osaamisella. Tästä muodostuu leikkaajan ammattitaito. Koulumaailmassa tämä ei toteudu samalla tavalla kuin ammattimaailmassa. Kun esimerkiksi TV –työssä toimittaja tulee edit-huoneeseen materiaalinsa kanssa, leikkaaja tekee parhaansa sen eteen, että työ valmistuu mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti. Huolimatta siitä, että kemiat eivät aina toimisikaan. Koulumaailmassa jälkityöt voivat venyä pitkiksi ja olla joskus jopa raskaita prosesseja erimielisyyksineen. Toivonkin, että koulumaailmassa jälkityövaiheelle tehtäisiin myös samanlainen aikataulu kuin kuvausvaiheessa on. Joissakin koulutuotannoissa on käynyt niin, että kuvauksista hössötetään hirveästi, mutta työ saattaa jälkitöissä seisoa editissä kauan viemässä tilaa muilta töiltä. Tämä ei ole ohjaajan eikä koulun kannalta mielekäs tilanne. Opiskelijat vetoavat siihen, että muita töitä painaa päälle niin paljon, ettei oikein mitään ehtisi tehdä kunnolla loppuun asti.

Leikkaajan ja ohjaajan yhteistyö on ammatillisena kysymyksenä mielenkiintoinen. On mukavaa jos kemiat toimivat ja kaikki sujuu kuin leikiten. Useimmiten kuitenkin joudutaan läpikäymään mielipide-eroja siitä, mitä asioita kussakin teoksessa pitäisi ottaa huomioon. Riippuu ohjaajasta ja siitä millainen tausta hänellä on. Jos ohjaaja on käsikirjoittanut jutun, hänellä on varmasti aika vahva käsitys siitä miten se leikataan. Ainakin itselläni oli valmis visio. Vaikeus oli enemmänkin vision esilletuomisessa niin, että muut ymmärtäisivät miten ja miksi juuri näin pitää tehdä. Koulutöissä olen itse leikkaajana toimiessani kunnioittanut aina kunkin ohjaajan mielipidettä ja siksi odottanut samaa myös muilta.

Vasta teknisen osaamisen ja hyvän ihmistuntemuksen kautta löytyvät varmuus ja osaaminen. Luovuus ja visuaalinen lahjakkuus on tärkeää, sillä jos luovuutta ja omaa näkemystä ei ole valmiiksi, sitä on hankala saavuttaa kokemuksen kautta. Toisaalta ei ole oikein hyvä, jos leikkaajalla on liikaa omaa näkemystä ja luovuutta. Silloin ohjaaja voi helposti kokea, että leikkaaja astuu tämän varpaille. Koulutöissä näin voi

käydä. On tilanteita, joissa leikkaaja ei pidä ohjaajan ideoista tai toisin päin. Ammattimaailmassa tiedetään, että vaikka kemia ei aina kaikkien kanssa toimi niin silti tehdään töitä ammattimaisesti yhdessä. Kouluprojekteissa tätä ei noudateta samalla tavalla, koska siellä kaikki ovat samanlaisia opiskelijoita niin on vaikeampaa mennä päälliköimään ketään.

Ohjaajan työ on melkoista jyräämistä. Pitää olla varma omasta työstään, siitä, että lopputulos on onnistunut. Joka tilanteessa siitä ei kuitenkaan voi olla täysin varma. Työn luonteeseen kuuluu tietty sattumanvaraisuus ja luovien ratkaisujen etsiminen. Sellainen työmalli ei myöskään ole kauhean hyvä, jossa ohjaaja tarttuu hiireen ja leikkaa itse osan juttua. Tällöin leikkaajasta varmasti tuntuu, että hän on täysin korvattavissa oleva. Molemminpuolinen kunnioitus on aina työskennellessä suositeltavaa.

3.6 Äänet ja musiikki

Äänisuunnittelun toteutti ja musiikin sävelsi onnistuneesti Kyösti Kallio seuraavan kesän aikana. Vaikka kuvaukset olivat marraskuussa kannatti jättää aikaa kunnan musiikin tekemiseen. Klassinen pianomusiikki tukee hyvin elokuvan tunnelmallista kuvaa. Pisteäännet ja paikoitellen korostetut kaiutukset ovat rohkeita valintoja ja tuovat esille elokuvan tunnelmaa. Äänten ja musiikin tekemisessä taiteellista vapautta jätettiin aika paljon. Toki keskusteltiin siitä, minkä tyyppistä musiikkia ja ääniä tehtäisiin, jotta saataisiin aikaan haluttu vaikutelma. Äänten varsinaisessa tekemisessä en ollut mukana paljon ollenkaan. Annoin vain ohjeet, että haluaisin juttuun klassis-tyylistä musiikkia ja että äänillä voidaan korostaa päähenkilön tunnetilaa jutun käännekohdissa ja näin ennakoita tulevia tapahtumia. Näissä Kyösti onnistui mielestäni hyvin.

4. Alkuperäinen käsikirjoitusversio verrattuna lopulliseen versioon, analysointia

Liitteessä on esitelty elokuvani *Mitä etsit Lilja* ensimmäinen synopsis, toinen alkuperäinen idea ja kolmas valmis käsikirjoitusversio. Kun kirjoitin Liljan tarinan minusta tuntui, että tässä käsikirjoituksessa olisi ollut ainesta paljon pidempäänkin juttuun. Oli mielenkiintoista oppia miten oikea elokuvakäsikirjoitus tehdään. Pois

jäivät kaikki kuvaileva ja maalaileva kaunokirjallinen aines, joista jutussani pidin. Sain oppia, että sellainen ei kuulu elokuvakäsikirjoitukseen. Kun aikaisemmin olin käyttänyt kirjallisissa tuotoksissani kuvailevia ja maalailevia ilmauksia, nyt oli opittava tulemaan toimeen toimintaa ilmaisevilla sanoilla. Oli luovuttava monesta asiasta prosessin aikana. Alkuperäiseen ideaan verrattuna pois jäi kokonaisia kohtauksia ja paikkoja. Jotkin pienet herkulliset yksityiskohdat halusin ehdottomasti säilyttää.

Kuvausvalmis versio oli kohtauksisiksi jaettu oikea elokuvakäsikirjoitus. Idea ja loppu olivat muuttuneet jonkin verran. Oli mielenkiintoista työstää juttua ensin opettajan ja sitten työryhmän kanssa. Kuvaajan kanssa työstimme juttua vielä jonkin verran lisää. Ohjaajana koin silloin, että on hankalaa sanoa jollekin työryhmän jäsenelle, ettei hänen ideaansa oteta mukaan. Parhaiten pystyykin työskentelemään sellaisten kanssa, jotka eivät ole liikaa tuomassa esiin omia ideoitaan kriittisessä mielessä. Mielipiteensä voi tietenkin aina sanoa. Opiskeluaika on jollakin tavalla hyvin kriittistä aikaa. Opiskelijat kritisoivat toistensa töitä voimakkaasti, mikä on toisaalta hyvä, että asioista keskustellaan, mutta se aiheuttaa myös tiettyä kitkaa opiskelijoiden välille. Kaikki halusivat kuulua jonkin hyvän ohjaajan leiriin, vaikka kouluaikana ryhmät ovatkin joka projektiin aina uudelleen muovautuvia. AV-puolella hierarkioita opiskelijoiden välille muodostuu ryhmätöiden aikana. Joskin nämä hierarkiat murtuvat projektin päättyessä yhtä nopeasti kuin ovat syntyneetkin. AV-alalla työskentelevälle hyvä taito olisikin osata aloittaa joka projektin alusta aina uudestaan puhtaalta pöydältä.

4.1 Asiaa lyhytfiktion henkilöistä

Alkuperäisessä ideassa Lilja pettyy lopulta myös rakastajaansa, jonka piti tehdä hänet onnelliseksi. Lopullisen käsikirjoitusversion kehittyessä Liljasta kehkeytyi itsenäisempi nainen. Hän koki sisäisen muutoksen tarinan aikana. Elokuva-analyysin kurssilla tuli esille, että päähenkilön tulee kehittyä tarinan aikana jotenkin. Näin lyhyen elokuvan aikana (kesto 4 min.) tunnelmat ja tunnetilat ehtivät vaihtua, mutta varsinaista kasvua päähenkilöissä ei ehdi tapahtua. Lilja tajuaa jonkin asian muuttuneen elämässään eli kokee sisäisen muutoksen, jota ympärillä olevat asiat elokuvassa ilmaisevat. Esimerkiksi se miten tavarat ovat sijoiteltuna kuvassa, miten

esineet ovat pöydällä ja mitä kaikkea kuvassa olevalla pöydällä on, on kaikki merkityksellistä. Kaikki ilmaisee ja merkitsee jotakin. Aki Kaurismäen elokuvissa tämä käy hyvin ilmi. Kuvissa esiintyy vain niiden kannalta tarvittava informaatio. Näin tulee olla jo käsikirjoituksessa. On joskus turhauttavaa selittää jollekin työryhmän jäsenelle, miksi hänen ehdottamiaan lavasteita ei voi näkyä kuvassa. Yritin ohjaajana korostaa, että kuvaamme käsikirjoituksen mukaan.

Tarinan alkuperäisestä ideasta käy ilmi kuinka muiden käskyteltävänä olleesta sihteeriköstä tuli nainen, joka päättääkin lentokentältä lähteä täysin omille teilleen etsimään omaa itseään. Elokuva ei kerro mitä kaikkea Liljalle ennen irtiottoa oli tapahtunut. Miksi hän käyttäytyi näin? Alkuperäisessä ideassa kuvaillaan aluksi myös Liljan onnetonta parisuhdetta IT-alan insinöörin kanssa. Rakastajaksi kuvaillaan romanttista Robertoa, joka on haavemaailmassa elävä taiteilija. Tämän kautta Lilja etsii elämäänsä jotakin uutta suuntaa. Lopullisessa elokuvassa Roberton renttumaisuutta ja taiteellisuutta kuvaa olemus ja vaatteet. Liljan sekavaa oloa itsensä kanssa kuvaa loistavasti Elina Salovaaran hyvä näyttelijäntyö, josta syntyy kunkin kohtauksen emotio.

Henkilöiden luonnetta voi näin lyhyessä jutussa kuvailla aika paljon sillä, mitä heillä on päällään. Minkä vaikutelman he luovat? Sitä millaisia he ovat ei ehdi näin lyhyen jutun aikana syvemmin esittelemään.

4.2 Huomioita käsikirjoituksen kehittymisestä

Käsikirjoituksen opettajan Arto Koskisen mukaan tapahtumia ei kannattanut lähteä kuvaamaan liian kaukaa vaan aloitetaan kertomaan suoraan tapahtumien polttopisteestä. Tässä tarinassa siitä kohdasta kun Lilja tympääntyy sihteerin rooliin työssään. Silmälasin sangan katkeaminen kuvaa hermojen napsahdusta poikki. Myös kaikki repliikit jätettiin minimiin. Mukaan otettiin vain tarpeelliset repliikit. Sellaiset, jotka kertovat jotakin. Repliikit eivät kuitenkaan saaneet olla liian ilmiselviä eikä henkilöhahmot liian *stereotyyppisiä*. Käsikirjoitus ei kuitenkaan saanut olla liian jähmeä tai jäykkä vaan tuoreus ja raikkaus tuli näkyä työstä.

Kaikkia paikkoja, joita olin suunnitellut alkuperäiseen käsikirjoitukseen ei voinut käyttää. Suunnittelin kuvauksia Helsinki-Vantaan lentoasemalla ja loppukohtausta Madridiin, jossa Lilja istuisi kaupunkilomalla hotellin terassilla. Kuvasimme kuitenkin Pirkkalan lentokentällä, koska olisi ollut liian kallista viedä kuvausryhmää

Helsinkiin ja maksaa kentälle hintavaa kuvauslupaa. Herkullinen yksityiskohta syntyi myös siitä, että lavastaja Ilkka Rautio teki kuvankäsittelytyönä valokuvan, jossa Lilja on Espanjassa. Kuva sijoitettiin elokuvassa Liljan aviomiehen kotiin, kirjahyllyyn. Oikeasti tämä valokuva oli otettu koulumme parvekkeella ja lisätty taakse Espanja. Vaikka valokuva ei näkynytkään hyvin katsojille niin se oli ideana hauska.

Helpommat lavastusratkaisut eivät todellakaan ole taiteen tappio. On haasteellista keksiä niin hyvä idea, että sen pystyy toteuttamaan vähemmällä rahalla ja ajalla.

Susanna Helken mukaan erot lyhyen ja pitkän elokuvan kerronnassa synnyttää käytäntö. Pitkän elokuvan tekeminen on kallista ja paineet yleisön miellyttämiseen sen mukaiset. Lyhytfilmin kevyt tuotantokoneisto antaa tekijälle enemmän mahdollisuuksia kokeilla ja etsiä uusia tapoja sanoa asioita. (Jokinen 2005.)

Seuraavia projekteja silmälläpitäen opin mitä käsikirjoittaminen ja lyhytelokuvantekeminen on. Ideoita saattaa karsiutua ja koko tarinan runko, loppu ja idea muuttua. Tämä on ammattimaailmassakin ihan normaalia käsikirjoituksen muovautumista. Sellaiset käsikirjoitukset, jotka ovat persoonallisia ja luovia eivätkä sisällä mahdottomia paikkoja tai ole kalliita toteuttaa saavat varmimmin rahoituksen.

5. Yhteenveto

Lyhytelokuvan tekemisessä on aina mukana jännitystä ja taikaa. Tekijä on ihastunut omaan tarinaansa ja hänellä on päässään visio, jota muut eivät näe. Ryhmätyön tuloksena suunniteltu ja toteutettu lopputulos voi monesti olla parempikin kuin ohjajajan oma, ensimmäinen visio tarinasta. Oman työni lopputuotteesta tuli joiltakin osin parempi ja joiltakin osin huonompi kuin oli tarkoitus. Valaisu, lavastus ja puvustus onnistui hyvin, mutta lopun olisi voinut tehdä eri tavalla. Alun perin oli tarkoitus tehdä se hieman pidemmäksi. Yksi kuva, joka oli tarkoitus ottaa, epäonnistui kuvauksissa. Eikä sitä näin ollen leikattu mukaan.

Lyhytelokuvia on yhtä monia erilaisia kuin on tekijöitäkin. Toisaalta lyhytelokuvia on myös paljon samanlaisia. On paljon sellaisia lyhytelokuvia, joissa ratkaisut ovat hyvin samantyyllisiä. Joskus näkee harvinaisen persoonallisia lyhytelokuvia, joiden ratkaisut ovat uusia ja ennennäkemättömiä. Lyhytelokuva kuvastaa tekijäänsä eli ohjaajaa ja koko työryhmää sen kautta miten hyvin lopputuloksessa on onnistuttu.

Tavoitteena olkoon, että suomalaisesta lyhytelokuvasta tulee samanlainen tuotemerkki ja laadun tae maailman festivaaleilla, kuin suomalaisesta

dokumenttielokuvasta ja mediataiteesta on jo tullut, ja ehkä lyhytelokuvakokonaisuuksia saadaan myös kaupalliseen levitykseen. DVD-tekniikka ainakin antaa tähän hyvät mahdollisuudet. (Samola 2004, 2.)

Lyhytelokuvien jakelukanavaksi on tulossa yhä enemmän Internet. *Pixoff* on Provisual Oy:n ja AVEK:in alkuun saattama suomalainen lyhytelokuvasivusto. Sivuilla esitetään laajasti lyhytelokuvanäytteitä tyylilajeittain ryhmiteltynä; dokumentti, kokeellinen, fiktio, animaatio. Sivuilta löytyy mm. uusimmat elokuvat, Pixoffin parhaat elokuvat ja kuukauden katsotuin elokuva *online*. Aiheet vaihtelevat laidasta laitaan. Ei ole olemassa ns. trendikästä aihetta. Jotkin elokuvista on toteutettu hyvinkin arkaluontoisista aiheista kuten esimerkiksi Kati Jauran ohjaama *Abortti*. Toisaalta sivuilta löytyy myös splatteria ja hauskoja tietokoneella tehtyjä animaatioita. Sivuilla toimii virtuaaliyhteisö, joka saattaa yhteen lyhytelokuvista kiinnostuneita henkilöitä. Sivut ovat harrastelijapohjalta toimivat. Paljon löytyy sellaisia lyhytelokuvantekijöitä, jotka harrastavat lyhytelokuvaa oman toimen ohella. Pixoffia ylläpitää Provisual Oy, joka suunnittelee, toteuttaa ja tuottaa kanavariippumattomia sisältöjä. Päätoiminta-alueena on kulttuurisisältöjen suunnittelu, konseptointi ja tuottaminen eri mediaformaateihin ja päätelaitteisiin, kuten Internet, TV, DVD, CD-ROM sekä jo olemassaolevat kuin tulevat mobiililaitteet. On hienoa, että Suomesta löytyy tahoja, jotka soveltavat teknologiaa lyhytelokuvakulttuurin levitykseen ja ylläpitoon. Vastaavanlaisia virtuaaliyhteisöjä löytyy varmasti myös muualta maailmasta. Pixoffiin voi halutessaan liittyä ja julkaista oman lyhytelokuvansa kaikkien katseltavaksi. Yhtä helppoa on oman lyhytelokuvan tekeminen kotikonstein jos intoa vain riittää. Välineet lyhytelokuvien leikkaamiseen voi imuroida netistä jos itseltä löytyy vaikka miniDV, jolla kuvata. Loppu onkin sitten kiinni omasta luomisvoimasta ja mielikuvituksesta.

Lähteet

Bagh, Peter von, 2001, *Elokuvan Historia*. toinen painos.

Bacon, Henry Teoksen painovuosi. *Audiovisuaalisen kerronnan teoria*. X. painos.

Painopaikka: Kustantaja

Cantell, 2.2004. Lyhytelokuvan lajityypit. *Avek* 2004/2, s. 10-11.

Eskelinen, Teppo 17.4.2004 Kuningas konservatismi. saatavilla verkosta.

http://www.kepa.fi/kumppani/arkisto/2004_2/3538 (Luettu 7.4.2005)

Haapasalo, 2.2004. Pelastakaa lyhytelokuva. *Avek* 2004/2, s. 23-25.

Jokinen, Noora 8.3.2005. *Mitä on lyhytelokuva*. Tampereen lyhytelokuvajuhlien festivaaliuutiset, keskustelupalsta. Saatavilla verkosta

<http://www.uta.fi/festnews/fn97/elok.htm>. (Luettu 8.3.2005)

Pixoff on lyhytelokuvia harrastelijapohjalta tyyllilajeittain esittelevä ja julkaiseva sivusto.

Saatavilla verkosta. <http://www.pixoff.net/fi/leffat/listaa.asp?clicked=1> (Luettu 25.4.2005)

Samola, 2.2004. Lyhyt muoto. *Avek* 2004/2, s. 2.

Liitteet

1. Elokuvan Synopsis

Elokuva kertoo Liljasta, joka elää tyytymätöntä elämää työskennellen sihteerinä IT-alan yrityksessä. Lilja on hissukka, jonka ajatuksia ja tunteita ei ole otettu huomioon hänen toivomallaan tavalla. Liljan työ ja ihmissuhteet kuvastavat maailmaa, jota hän ei koe omakseen vaan ahdistavaksi. Lilja ottaa loputilin töistä yllättäen. Hän jättää myös miehensä ja sitten rakastajansa, jonka kanssa oli tarkoitus lentää ulkomaille onnelaan. Lilja kokee elokuvan aikana sisäisen muutoksen.

Elokuvaan haetaan kuvauksellisesti, valaisuksellisesti ja äänellisesti surrealistista, hieman unimaista tunnelmaa (Mulholland Drive elokuva). Elokuvan kuvauksessa on rohkeita kuvakokojen vaihteluja. Paino on päähenkilössä. Muut henkilöt (miehet) esitetään viitteellisinä.

2. Alkuperäinen idea Liljan tarinasta

INT: Ilta kerrostalohuoneistossa

Lilja istuu keittiön pöydän ääressä ja piirtelee kynällään sanomalehteen otsallaan syvät mielteliäätkurtut. Liljan vaaleista hiuksista tehty kampa on latistunut hieman ja meikit tuhriutuneet pitkästä työpäivästä. Puhelin piippaa tekstarin merkiksi. ”Käyn kaupan kautta niin laitetaan sitten illalla jotain hyvää” Lilja heittää puhelimen design sohvalle turhautuneena ja avaa laajakuvatelevision. Hän lysähtää sohvalle katselemaan televisiota ja unohtamaan harmaan arjen. Harkitusti sisustetun huoneen avaruus ja kolkkaus korostuu kun Lilja vetää punaisen huovan peitokseen ja nukahtaa uupuneena.

INT: Ilta kansalaisopiston piirustussalissa

Robert kiertelee piirustussalissa katselemassa oppilaidensa piirustuksia alastonmallista. Hän hymyilee välillä vinosti vaalealle naiselle, jonka keskittyminen työhönsä on hyvin intensiivistä. Hänen katseensa karkaa usein naisen piirtämistä herkistä viivoista käsiä pitkin hänen vartalonsa upeisiin kaariin. Lilja katsoo Robertia silmiin. Robertin kasvot tulevat lähelle hänen kasvojaan. Kädet hivelevät hänen ihoaan tuskin koskettaen sitä.

INT: Ilta Nokian toimistolla

Paavo lopettelee päiväänsä toimistollaan Nokialla. Hän vilkaisee puhelintaan turhaan, sillä vastausta vaimolle lähetettyyn viestiin ei ole tullut. Paavo menee maisemahissillä alimpaan kerrokseen ja heittää respan pojalle nopeat heit. Ulkona on kirpeä pakkas ja ilta on jo pitkällä. Paavo Starttaa bemarkinsa ja kaasuttaa kohti keskustan markettia. Autostereoista kuuluu 80 luvun rakkauslaulu. Paavo hyräilee sen tahdissa.

INT: Ilta kerrostalohuoneistossa

Paavo saapuu kauppakassinsa kanssa kotiovelle. Hän avaa oven ja kävelee jääkaapille, jonne lataa ruokaa ja punaviiniä telineeseen pöydälle. Hän näkee Liljan nukkuvan tavanomaisesti sohvalla. Kello on yhdeksän ja uutiset pauhaavat täysillä. Paavo koskettaa Liljan poskea. Lilja hätkähtää ja hänen silmänsä kovettuvat samantien kun hän säpsähtää hereille ”Hei rakas” Lilja sanoo ja nousee samantien ottaa puhelimensa ja kävelee Paavon ohi keittiöön.

Paavo: sulle oli näköjään taas tullu 5 tekstaria

Lilja: Ne on sieltä töistä

Lilja: Kiitos kun toit ruokaa

Lilja kaataa lasiin viiniä ja sulkeutuu tekstailemaan makuuhuoneeseen, keittiöstä kuuluu tirisevän rasvan ääni ja vaimea hyräily.

INT: Ilta piirustussalissa

Robert kiertelee piirustussalissa katselemassa opiskelijoiden töitä, mutta hänen katseensa pysyy kiinteästi vaaleassa Liljassa. Robert lähettää tekstiviestin Liljalle, jossa ilmoittaa odottavansa jälleen malttamattomasti tunnin loppumista. Minuutit kuluvat hitaasti. Opiskelijoiden poistuttua lopulta salista Lilja kerää kampeitaan viimeisenä. Robert ojentelee mairea hymy naamallaan Liljan tavaroita. Lilja on imarrellun ja hämillisen näköinen.

Robert: Mennäänkö jo

Lilja: Unohdin laittaa Paavolle viestin, että jään myöhemmäksi

Robert ottaa puhelimen Liljan kädestä ja naputtelee tekstarin ”Lähdin vielä kaljalle tunnin jälkeen”

Robert: Et edes valehtele

Lilja: En niin, onhan se nyt sallittua käydä kaljalla kaverinsa kanssa.

Lilja henkäisee syvään kun Robert kietoo vaalean villahuivin hänen kaulaansa.

INT: Ilta irkkubaarissa

Läheisen irkkubaarin pöydässä Robert ja Lilja istuvat viinilasillisen ääressä pitkään uneliaina tuijotellen toisiaan silmiin.

Robert: Oletko jo päättänyt lähdetkö sä mun kanssa sinne Madridiin

Lilja: Sä tiedät, että mä haluisin lähteä, mutta entäs Paavo? Arvaa miltä musta tuntuis kun mä joutuisin valehtelemaan sille.

Robert: Se ois sitten vähän niinkuin valinta

Lilja: Niin kai, mutta parka on kohta ihan burn outissa

Robert: Joo, mut sä et voi enää auttaa sitä mitenkään. Itseäs sä voit auttaa tekemällä ittestäs kerrankin onnellisen....niin ja musta Robert tarttuu Liljan käteen ja suutelee sitä katsoen samalla Liljaa silmiin anovasti.

Ulkona sataa lunta kun pariskunta kävelee kaupungin läpi ja nousee hissillä tornikerrostalon ylimpään huoneistoon, Robertin valkoiseen huoneeseen.

INT: Yö kerrostalohuoneistossa

Paavo on saanut vihdoon pöydän katettua ja viinit laseihin. Pastat roikkuvat kattilasta ja pihvit ovat sisältä sopivan verisiä. Pöydällä on punainen liina ja mustat tabletit. Trendikäs kaakeliseinä kiiltää kovaa valoa. Paavo viimeistelee vielä pöydän kattauksen. Musta essu päällään Paavo menee makuuhuoneeseen.

Paavo: Tein sulle nämä sipuliset.....joopa joo

Lilja tuhisee sängyssä puolikas viinilasi käteen nojaten. Paavo ottaa lasin ja hörppää sen tyhjäksi. Hän menee keittiöön ja syö jähmettyneet pihvit ja pastat yksikseen. Syöminen on hidasta ja palaset takertuvat kurkkuun. Avattu viinipullo on koskemattomana pöydässä. Samoin kuin Liljan tyhjät lautaset. Syötyään osan ruuasta Paavo menee istumaan sohvalle avaraan olohuoneeseen ja tuijottaa lumisadetta.

INT: Yö tornitalossa

Robert ja Lilja makaavat valkeassa huoneessa leveällä vuoteella ja keskustelevat.

R: Madridissa ois kuvataiteilijoille mahdollista saada ilmainen asunto...siellä on paljon just kirjailijoita ja runoilijoitakin.

L: Se olis kyllä mieletöntä..mäkin voisin alkaa maalata taas siellä.

R: Niin meillä ois niinku oma ateljee

Robert hakee lipaston laatikosta lentoliput

R: Tää olis sit sulle....mä haluan, että sä tuut mun mukaan

L: Lähtisin jos ei olis mitään velvollisuuksia...mul on kuitenkin pakollisia töitä

R: Niin...töitä, jotka stressaa sua, töitä joista, sä et saa mitaan ittelles...taide on kuitenkin vähän eri asia

L: Tiedän....ollaan puhuttu tästä...tää kaikki on ihan absurdia

INT: Yö kerrostalohuoneistossa

Paavo hakee keittiöstä viinipullon ja alkaa juoda suoraan pullon suusta. Juotuaan hetken aikaa hän menee makuuhuoneeseen ja hänen silmiinsä osuu nukkuvan Liljan sängyn vieressä lattialla oleva käsilaukku. Hetken mielijohteesta hän ottaa laukun ja kaataa sen sisällön sängylle. Hän tutkii jokaisen tavaransa...Sivutaskusta pilkistää madridin lentolippu. Lippu tipahtaa lattialle. Paavon ilme jähmettyy. Paavo ottaa puhelimen ja avaa tekstiviesti-ikkunan ja alkaa lukea. Paavo lukee ja juo vuorotellen. Alkaa sitten lukea ääneen kymmeniä viestejä. Paavo on aivan vauhkona ja lukee Robertin lähettämiä viestejä vihaisesti.

P: Mun rahoillako sä oisit lähössä tänne? Meillä tulee asuntolainan lyhennykset maksuun toinen päivä? Paavo heiluttaa lippuja Liljan nenän edessä.

L: Anteeks, Lilja on tuhrusen näköinen

P: Mä tein sulle pihvejä ja sun ois parempi mennä syömään ne nyt heti.

L: Ei mulla ole nälkä

P: On sulla...ala mennä syömään (käskevä ääni)

Lilja nousee ja menee keittiöön. Hän tihrustaa itkua istuessaan keittiön pöydän ääressä.

P: Se on sitten sun vuoro tiskata ja siivota pöytä.

L: Tihrustaa itkua

Paavo juo närkästyneenä viinin loppuun ja sammuu TV:n ääreen. Lilja hiipii olohuoneeseen, kerää laukkunsa sisällön, sulloo sitten kasan vaatteita hätäisesti lentolaukkuun. Sitten hän ottaa takkinsa ja lähtee. Ulko-ovelta näkyy tutun tornitalon huippu. Lilja huokaisee ja lähtee kävelemään lumituiskuun.

INT: Yö tornitalossa

Hississä Lilja peilaa itkettyneitä kasvojaan ja yrittää kohentaa ulkonäköään. Saavuttuaan ylös Lilja rimputtaa ovikelloa kiivaasti. Robert tulee avaamaan viivyttyllyn jälkeen. Robert on kummallisen pöhnäisen oloinen. Lilja kävelee sisälle. Lattialla istuu pitkähiuksinen nainen polttamassa jointtia rintasillaan, pelkät alushousut jalassaan. Reggae soi ja sisällä haisee marihuana. Lilja ryntää ulos ja päästyään hissillä alas oksentaa kadulle.

EXT: aamupäivä Madridissa

Lilja haistelee tuulta Madridissa ulkoilmaateluissaan aurinkolasit silmillään ja juo sangriaa noukkien samalla hedelmänpalasia lasista. Viereisellä pöydällä on kasa pensseleitä ja edessä keskeneräinen maalaus telineessään.

3. Lopullinen käsikirjoitusversio

1. INT. TOIMISTO ILTAPÄIVÄ

Kamera-ajo työpaperipinojen ohi Liljan pöytään ja työhönsä uppoutuneeseen Liljaan. Lilja istuu töitä tehden pöytänsä ääressä koneellaan kun puhelin soi.

EKSTRÖM

Joudut jäämään tänään ylitöihin

Irrottaa kätensä puhelimesta, istuu hetken, ottaa silmälasit päästään rauhallisesti, katkaisee ne keskeltä kahtia ja laittaa pöydälle. Vastaa sitten

LILJA

En pysty jäämään

EKSTRÖM

Tuli juuri uusi case, mikä pitää hoitaa lisäksi on vielä ne eiliset....

Näytetään Liljan kasvot lähikuvassa, joilla näkyy pettymys

Lilja kaappaa pöydältä kopiopaperilaatikkoon kansionsa, muistikirjansa ja omat kynänsä. Ja lähtee.

2. INT.LÄHIJUNA ILTAPÄIVÄ

Lilja istuu Pasilan lähijunassa ja katselee ulos ohi kiitävää maisemaa. Samassa puhelin soi ja Liljan aviomies, Rekku soittaa.

LILJA

No, moi

REKKU

Moi, Muistathan hakea mun puvun sieltä pesulasta?

LILJA

Muistan. Olen kohta kotona. Hei nyt.

REKKU

Hei sitten kulta, kohta nähdään.

4. INT. KOTI

Näytetään kun Rekku istuu laiskanlinnassa ja puhuu puhelimessa. Päällä on puvunhousut ja valkoinen kauluspaita. Kaulassa olevaa solmiota on löysennetty. Kädessä on vihkisormus. Kirjahyllyssä valokuva, jossa on Lilja.

5. INT. JUNA

Lilja istuu junassa hetken sen ollessa pysähtyneenä asemalla ja miettii. Sitten hän nousee ja jättää kaikki tavaransa paikalleen junaan. Vilkaisee vielä taakseen ja lähtee.

6. EXT. PASILAN ASEMA

Lilja nousee junasta. Matkustaja huutaa ovelta Liljan perään

MATKUSTAJA

Hei noi sun tavaras jäi tänne paikalle.

Lilja ei kuule eikä kohauta olkaansakaan huutelijalle.

7. INT. PASILAN ASEMA

Lilja kävelee Pasilan aseman säilytyslokeroille ja ottaa pakatut lentolaukut lokerosta.

Sitten hän soittaa rakastajalleen Tuomakselle.

LILJA sanoo puhelimeen

Hei kulta, kohta nähdään. Oletko mua vastassa sitten?

TUOMAS

Olen, olen.

8. INT HKI-VANTAA LENTOASEMA

Lilja näkee Tuomaksen kaukana portin luona, vilkuttaa ja kävelee tämän luokse.

TUOMAS

Otaa Liljan hellästi vastaan

Kävisitkö sinä kulta tilaamassa meille oluet? Otan vielä yhden puhelun. Tässä on nämä tavarani.

Ojentaa laukut ja lentoliput Liljalle.

Tuomas on tapansa mukaan kiireisen ja poissaolevan kuuloinen kun hän selittää asioitaan tohkeissaan.

LILJA

Sopiihan se. Menen tuohon kahvioon.

Lilja hymyilee kireästi.

Lilja on menossa kahvion pöytään istumaan levitellen Tuomaksen tavarat siihen. Sitten hän kuitenkin lähtee yllättäen kävelemään lentokentän ulko-ovea kohti (exit) jättäen lentoliput ja kännykkänsä kahvilapöytään.

9. ASEMAN ULKOPUOLELLA lentokentän parkkipaikalla

Parkkipaikalla on auto, jonka ulkopuolella on autoon laukkuja pakkaamassa keski-ikäinen mies ja vähän kauempana rouva rouva, joka vetää lentolaukkua, jossa kahvan päällä olutpakki.

MIES

Tule nopeammin, nyt on jo kiire, mutta älä tärisytä koko ajan sitä, oluet vaahtoa.

VAIMO

Joo, joo

Vetää laukkuja nyrpeänä

Kauempaa vaimo ja mies näkevät kun Lilja menee heidän autonsa ohjaamoon ja ajaa kaukaisuuteen.